

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

TIDSKRIFT FÖR

SOCIALA OCH LITTERÄRA INTRESSEN

UTGIFVEN AF

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET

ORGAN FÖR

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET, FÖRENINGEN FÖR VÄLGÖRENHETENS ORDNANDE
OCH FÖRENINGEN HANDARBETETS VÄNNERREDAKTÖR: *LOTTEN DAHLGREN*

INNEHÅLL:

G. Å.: Kvinnan och fattigvårdsarbetet.
 CHARL. NERMAN: Ett rekreativshem för lärarinnor.
 MARIA RIECK-MÜLLER: När Fageråsjäntan vallar.
 De internationella kvinnokongresserna i Paris 1900. II.
 Sophie Adlersparres stipendiefond vid Lyceum för flickor.
 Föreningsmeddelanden.
 En staty åt Fredrika Bremer.
 Från skilda håll.

SVECIA,Olycksfall-försäkringsanstalten **GOTHIA.**

Afslutar olycksfallförsäkringar på liberalaste och tidsenligaste villkor.

Hufvudkontor: *Regeringsgatan 3, 2 tr.*Solidt, tidsenligt Lifförsäkringsbolag.
Ömsesidighetsprincip. — Svensk dödlighet.Kontor: *Regeringsgatan 3.*

K. M. LUNDBERG
 Textilafdelning, Thyra Grafström.
 Firdiga och påbörjade Broderier på siden-, kläde-, lärle- och sylsträmmar,
 passande för Dikar, Portier, Maltor, Kuddar, Serveringsdukar m. m. Monster
 uthyras. Begystrationer från landsorten ombesörjas på omgående.

Bröderna Pålman's Skrif-, Språk- & Handelsinstitut,
 Stora Vattugatan 2, 1 och 2 tr. upp, *Stockholm, A. T. 84, Riks- 36 00.*
 Fullständigt Handelsläroverk. Årskurser, Terminskurser, 3 mån.
 kurser samt kurser i särskilda ämnen. Undervisningen består af
 17 linor. Anmälningar och upplysningar hvåje dag. Nya elever
 modläsas. **Prospekt** gratis på begäran. Skriftstatutet förtisar
 oförändradt. Söndagslek 3—11 t. m.

Största lager af
Duktyger,
Lakans- och Örngåttslärfter,
Handdukar, Hollands, Madapolam,
Piqué, Broderier & Spetsar.
Specialité: **Damutstyrslar,**

hvilka förfärdigas å egen Syteller och levereras fullt färdiga, märkta och tvättade.

Egen Tvätt- och Strykinrättning jemte Ångmangel.

K. M. LUNDBERG, Stureplan.

Fredrika-Bremer-Förbundets

Byrå

54 Drottninggatan, kl. 11--4.

Råd lämnas i juridiska, ekonomiska och hygienafrågor.

Upplysningar lämnas angående *läroanstalter* och *arbetsområden* tillgängliga för kvinnor.

Anmälningar mottagas till inträde i förbundets *sjukkassa.*

Äfven personer, som icke äro medlemmar af förbundet, kunna blifva delegare i densamma.

Byrån mottager anmälningar af *nya medlemmar.*

Byrån mottager prenumeration å *tidskriften Dagny.*

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna värden af sina värdepapper och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrodda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatafdelning *(Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10—4),*

som under garanti af **Stockholms Enskilda Bank** åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten influtna medel. Vidare efterser Notariatafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny **placering** af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatafdelningen, underrättar Notariatafdelningen gäldenären därom att räntorna å in-teckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatafdelningen att in-teckningarna blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad in-teckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter **Stockholms Enskilda Bank** därigenom uppkommen skada.

Förvaringsafgift: 50 öre för år pr 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

L'HUMANITE NOUVELLE

Revue internationale illustrée

Sciences, Lettres et Arts

Paraît mensuellement en un volume in 8° d'au moins 128 pages.

La Revue ne publie que de l'inédit.

Directeur scientifique: **A. Hamon.** Directeur littéraire: **V. Emile-Michelet.**

L'HUMANITE NOUVELLE

est la moins coûteuse, la mieux faite, la plus complète et la plus indépendante de toutes les revues.

L'HUMANITE NOUVELLE

traite de: Sciences mathématiques, Physiques, Géographiques, biologiques, Lettres, Arts, Sociologie, Economique, Politique, Philosophie, Religion.

L'HUMANITE NOUVELLE

publie des articles dus aux meilleurs auteurs de tous les pays.

Dans chaque numéro il y a des chroniques littéraire, artistique, théâtrale, politique, une revue des livres et revues des toutes les langues et de tous sujets.

Aucune Revue ne peut rivaliser avec **L'HUMANITE NOUVELLE.**

Envoi d'un numéro spécimen gratis sur demande.

Abonnements. Union postale: un an 18 fr.; 6 mois 9 fr. Le n:o I, 75.

France et Belgique: un an 15 fr.; 6 mois 8 fr.; Le n:o I, 50.

Librairie **C. Reinwald. Schleicher Frères**, éditeurs.

VI, Paris 15, rue des Saints-Pères. VI.

Pristäflan

Fredrika-Bremer-Förbundet

utfäster härmed ett pris å **300 kronor** för den bästa, prisvärdig befunna skrift öfver ämnet:

Betydelsen af den gifta kvinnans myndighet för henne själf och för samhället.

Skriften bör innehålla en kortfattad redogörelse för den gifta kvinnans nuvarande rättsliga ställning i Sverige och i samband därmed något beröra den olika ställning, som i detta afseende intages dels af den ogifta kvinnan, dels, i vissa andra länder, särskildt Norge och Danmark, äfven af den gifta kvinnan.

På grundvalen af denna framställning böra — för att klargöra betydelsen af den gifta kvinnans myndighet — framhållas de allmänt mänskliga rättsprinciper, som kränkas genom hennes ommyndighet inför lagen, samt de kulturella insatser, som därigenom gå förlorade för samhället.

Med pris belönad skrift betraktas som Förbundets egendom.

Täflingsskrift, hvilken ej bör öfverstiga ett tryckark vanlig oktav, skall inlämnas till **Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, Stockholm, Drottninggatan 54, senast den 1 december 1900** och vara åtföljd af förseglad sedel, innehållande författarens namn och adress.

Kvinnan och fattigvårdsarbetet.

Några ord med anledning af en af fattigvårdsnämnden tillsatt komité.

En notis har nyligen meddelat i pressen, att en komité konstituerat sig för utredande af frågan om upprättandet af ett skyddshem för vanartiga flickor. Namnen på dem, som skulle deltaga i komitéarbetet, tillkännagafvos samtidigt, och visade det sig att förtroendet lämnats åt personer om hvilkas intresse för fattigvårdsärenden man icke kan hysa något tvifvel. Och likväl våga vi opponera oss mot komiténs sammansättning. Vår anmärkning gäller icke de personer, som blifvit valda, utan den omständigheten att ingen kvinna blifvit insatt i en komité, där kvinnor borde vara själfskrifna.

Det är Stockholms fattigvårdsnämnd som förrättat valet, och nämndens åtgärd i denna sak tyckes nästan oförklarlig.

Man må i princip hysa hvilken uppfattning som helst angående lämpligheten af kvinnans deltagande i kommunala angelägenheter och betydelsen af det inlägg hon där kan göra, men svårt torde vara att förneka, att i en komité med uppdrag att framlägga plan till upprättande af hem för vanartiga flickor kvinnans deltagande i arbetet icke kan saknas utan att arbetet lider däraf. Det ligger i sakens natur att kvinnan måste för frågor, som röra hennes eget kön, hafva en helt annan blick än mannen och att hon skall ha en grundligare uppfattning och en större erfarenhet af de arter af vanart, som särskildt äro betecknande för flickor.

Låt oss söka sätta oss in i hvad komiténs arbete omfattar! Främst ställer sig frågan huru planen för flickornas vård och uppfostran skall läggas, huru denna uppfostran skall kunna ordnas så att på samma gång den verkar utvecklande på karakteren den ock bereder kunskaper ägnade att skaffa framtida själf försörjning. Erfarenheten från alla skolor och hem för vanvårdade barn torde visa, att det praktiska arbetet främst bör vara ägnadt att verka lugnande på de oroliga sinnena, stäfja den allt för lifliga fantasin

och bereda sådan omväxling att arbetet kan komma att omfattas med kärlek. Är det möjligt, att en man lika väl som en kvinna skall kunna förstå huru och i hvad mån det praktiska arbetet i hemmet skall kunna ordnas, så att det tillgodoser de mål vi här nämnt? Är det sannolikt, att mannen kan bedöma hvilka af dessa arbeten främst böra användas för att bekämpa de dåliga anlagen?

Härtill komma de viktiga frågorna om hemmens förläggande på land eller i stad, om deras storlek och om deras uppbyggande och inredning; allt detta står i så nära samband med frågan om arbetets ordnande inom hemmet, att det gemensamt bör diskuteras och att sålunda beslut därom likaså bör fattas af män och kvinnor tillsammans.

Det kan invändas att en föreståndarinna har i sin hand att bedöma och ordna detaljerna och att komitén blott besluter de stora dragen, efter hvilka arbetet skall grundas, men ingen föreståndarinna, hon må vara huru förträfflig som helst, kan väl ordna arbetet, om vid planens utarbetande ej den omsorgsfullaste hänsyn tagits till flickors anlag och karakter. Lika litet som en komité af kvinnor torde tillfredsställande kunna upprätta plan till ett skyddshem för gossar, lika litet lär en komité af män kunna på bästa sätt lösa frågan huru skyddshem för flickor skola ordnas.

Kvinnans insats i fattigvårdsarbetet i Sverige har dessutom icke blott i allmänhet varit af den natur, att det tillvunnit sig aktning, utan särskildt hvad barnhemmen för flickor angår torde de alla skötas af kvinnor, en del äro stiftade af och uppehållas af dem och i de flesta torde kvinnor ingå i styrelserna, om man också kan anteckna ett så anmärkningsvärdt förhållande som att Stockholms stads barnhem (för flickor) endast har manliga styrelseledamöter. Därtill kommer att bland våra för fattigvårdsärenden intresserade kvinnor många vid resor i eget eller främmande land sökt inhämta nya idéer och vidga sin blick å ifrågavarande område.

Förunderligt synes därför vara att nämnden icke velat tillgodogöra sig dessa krafter. Betydelsen af den speciellt kvinliga begåfningen förbises och med uteslutande af dem, som i ärendet hafva fackkunskap, tillsättes komitén uteslutande med män, hvilka såsom styrelseledamöter tillvunnit sig en teoretisk uppfattning i ämnet. Vi taga för gifvet, att råd och upplysningar komma att begäras af någon kvinna med erfarenhet i frågan, men hvar och en som varit ledamot i en komité inser den betydliga skillnaden mellan att åtdensamma vara rådgifvare och att där vara ansvarig ledamot.

Oss förefaller antagligast, att fattigvårdsnämnden vid valens förrättande helt enkelt — glömt kvinnorna, en glömska som dock ser ut som en tanke. Det har händt nu detsamma som för några år sedan, då en komité för fosterbarnsfrågan tillsattes och då vi vid förfrågan hvarför ingen kvinna invalts i komitén finga till svar:

»Det medgifves att det är en försumlighet, men vi tänkte aldrig på det!»

Osökt föres tanken under dessa förhållanden till sammansättningen af Stockholms stads fattigvårdsnämnd, nu bestående af endast manliga ledamöter. Inom nämnden afgifvas de första förslagen till komitéers tillsättande och diskuteras personallistorna. Där borde kvinnornas initiativförmåga få göra sig gällande, där skulle de när själfva grunden för de anstalter man vill stifta afhandlas, få göra sin mening gällande, och säkerligen skulle deras inlägg under sådana förhållanden tjäna saken till gagn*).

Vore det ej dessutom en gård af rättvisa att låta kvinnan, som drager så stor del af lasset i fråga om fattigvården, äfven få vara med vid bestämmandet af den väg, på hvilken lasset skall dragas fram?

G. A.

Ett rekreationshem för lärarinnor.

»Du tänker således på att söka dig plats på Bångsbo för sommaren», sade en af mina vänner till mig. »Ja, måtte det lyckas! Det är det mest förtjusande ställe med den härligaste luft. Jag har varit där under de forna ägarnas, donatorernas föräldrars tid, till hvilkas minne, »*Fritz och Susen Hasselblads minne*», den vackra stiftelsen grundats af deras barn och arfvingar. Och tänk bara så godt sällskap du skulle finna där! Lärarinnor, flickskolelärarinnor! De trefligaste människor i världen!»

»Ja, det är saunt», medgaf jag, oförhindrad af min naturliga modesti. (Jag tillhör visserligen själf denna något tillbakasetta klass.)

»Men», fortfor vännen, »du vet väl att stiftelsen i främsta rummet är afsedd för lärarinnor vid Göteborgs flickskolor och samskolor — och sannerligen, legio är deras namn, ty de äro många.»

* Sedan år 1889 kan kvinna inväljas till ledamot af fattigvårdsnämnden.

»Visserligen», sade jag, »men om utrymme finnes, må äfven lärarinnor från andra orter mottagas. Jag känner föreståndarinnan och skall höra mig för. Frågan är fri, säger ordspråket.»

Svar från föreståndarinnan kom med omgående. Plats fanns för mig och jag fick komma när jag ville, blott jag ett par dagar på förhand underrättade om min ankomst. Priset var 8 kr. i veckan. Skjuts från Hemmet afhämtade gästerna vid närmaste ångbåtsbrygga. Skjutsen betalas efter öfverenskommelse; inga andra extra utgifter förekomma, enär drickspengar äro bestämdt förbjudna. Pensionärerna böra själfva bädda sina sängar och borsta åt sig samt medföra sänglinne.

Bångsbo egendom är belägen alldeles invid Hallands nordligaste gräns med Kungsbacka såsom närmaste stad och omkring $\frac{3}{4}$ mil från Särö; ej omedelbart vid kusten, men så pass nära densamma, att den friska hafsluften ganska märkbart blandar sig med barrdotande skogsluft. Bad i öppna sjön eller i bassäng äro åtkomliga för dem, som äro hurtiga nog att gå $\frac{1}{2}$ timmes väg, 20 minuters, påstå de raskaste, $\frac{3}{4}$ timmes, klaga de gamla och tröga. Bångsbo vackra villa innehåller 15 rum jämte ekonomi-lägenhet och jungfrukamrar. En storartad matsal, möblerad i ek, en lika stor salong med förmaksmöblering i ljusgult samt försedd med ett Malmsjös piano, jämte en täckt glasveranda med utsikt åt trädgården, äro gemensamma för alla pensionärerna. Till första våningen, där de gemensamma rummen jämte föreståndarinnans rum och två gästrum äro belägna, leder en elegant, med lefvande växter dekorerad trappuppgång. I andra våningen finnas endast sofrum. I de flesta finnes blott en sofplats, men de tre största och mest komfortabla gästrummen äro beräknade för två, om det skulle blifva mycket fullt hus — i så fall tages hänsyn till hvilka som skulle vara hågade att bo tillsammans, t. ex. ett par systrar eller nära vänner. Nästan alla rummen öfverlämnades försedda med fullständig inredning af möbler, sängkläder, gardiner o. d.; hvad som fattades har redan till en del anskaffats genom frikostiga gåfvor från flere håll. Det alltid offervilliga Göteborg har ej heller nu förnekat sin kända karakter.

En präktig trädgård, rik på fruktträd, bärbuskar och blommor samt nödortfött försedd med grönsaker, samt en vacker park med pittoreska klipp-partier tillhöra och omgifva Hemmet.

Under den sommar, som nu snart förflutit sedan rekreatiohemmet öppnades den 1 juni detta år, har lefnadssättet därstädes

så mycket som möjligt påmint om ett *hem* och så litet som möjligt om *inrättning*. Detta beror till en stor del på den utmärkta föreståndarinna styrelsen lyckats erhålla i fröken Märtha Hamilton, under hvars ledning den behagliga fiktionen upprätthålles, att hon är Hemmets gästfria och vänliga värdinna och dess pensionärer hennes inbjudna och välkomna gäster, för hvilkas trefnad och välbefinnande hon sörjer såsom såge hon i dem endast personliga vänner, hvilket de helt naturligt blifva efter en kort vistelse på stället.

Jag vill nu i korthet beskrifva

En dag på Bångsbo.

Dagen anses börja kl. $\frac{1}{2}$ 9, då första frukostringningen väcker de möjligen ännu sofvaude — de morgonfriska naturligtvis obetaget att stiga upp så tidigt som dem behagar, hvarför ock »Baby» stundom börjar sin dag med en promenad t. ex. till Släps kyrka, $\frac{1}{2}$ mil från Bångsbo, eller något annat aflägsset mål, under det hennes äldre medsystrar på nytt sträcka sig på »lättjans ejderdun», i detta fall representeradt af förträffliga tagelmadrassar. N. b. Baby, såsom redan varande ett stycke på afvigsidan af 30-talet, har ej ansetts behöfva barnpigas vård men bär denna hederstitel såsom varande yngst i kollegiet. Kl. 9 efter andra frukostringningen samlas man kring det rikligt uppdukade frukostbordet, hvarpå serveras: 1:o) gröt af hafremjöl eller gryn med mjölk; 2:o) en varm lagad rätt samt 3:o) smör och bröd med ost eller mesost. Vid buffeten förser sig enhvar med te eller kaffe efter behag. Skulle man önska något litet mellanmål på f. m., förser man sig vid frukostbordet med en smörgås.

Hvad skall man nu göra? är frågan då frukosten avslutats. De som ämna gå till badstället göra någon visit vid Billdal, Kyvik eller något annat af de talrika sommarställena vid kusten, företaga någon annan längre promenad eller helt simpelt göra ett besök hos tvätterskan. De som älska »Waldeinsamkeit» hafva sina bestämda ställen med hängmattor och trädgårdsstolar, där man ej stör hvarandra utan på särskild inbjudning. Eller ock väljer man med bok och handarbete, ensam eller med sällskap, plats i någon af trädgårdens bekväma bersåer med treffiga soffor och stolar. Stundom inbjuder föreståndarinnan frivilliga för att hjälpa henne sprita ärter, rensa bär och spenat, skala frukt o. d. Hjälpa att sy och märka diverse linne för Hemmets räkning lämnas villigt af pensionärerna. Somliga sköta på f. m. sin korrespondens och alltid synes

någon vara sysselsatt med att läsa Göteborgs Handelstidning, den enda tidning Hemmet har att bjuda på, och detta i följd af redaktionens godhet att öfversända ett friexemplar. Ännu råder stor brist på lektyr inom Hemmets krets — vill man förnöja sig med läsning, måste man gå till väga på samma sätt som man fordom plögade göra i Småland då man ville äta sig mätt — själf medföra hvad behofvet kräfver. Dock finnas utsikter till att erhålla — ett bokskåp i salongen, och har man bås, säger ordspråket, nog får man ko. I detta fall litar man på vederbörande mäcenaters godhet.

Middagen, bestående af »2 rätter god husmanskost», såsom ordningsreglerna föreskrifva, serveras vid vackert väder ute i fria luften, eljes vid ett rikt blomsterprydt matbord. Kl. 2 är middags-timmen. Enligt öfverenskommelse med trädgårdsmästaren äga alla pensionärer rätt att mot en viss afgift i veckan själfva plocka och konsumera bär och fallfrukt efter behag, hvarför man vid vackert väder plägar sprida sig i trädgården och förse sig med en liten önskad efterrätt. Kaffe med skorpor serveras vanligtvis i det fria kl. 5. Aftonmåltiden, en varm rätt med te eller mjölk samt smör, bröd och skorpor, förtäres $\frac{1}{2}$ 8. Efter supén utflykter, skvallerstunder, musik och sång i salongen, läsning och handarbeten kring lampan sedan aftnarna blifvit långa. Redan före kl. 10 åtskiljes sällskapet.

I detta stilla, angenäma hemlif förekomma stundom välkomna afbrott. Utflykter med hyrda åkdon, dels till Särö, dels till Kungsbäcka, Gåsevadholm m. fl. ställen hafva företagits. Namnsdagar firas närhelst någon förevändning därtill kan uppletas. Kafferep, utklädningar, illumination med kulörta lyktor och dylika enkla förströelser jämte verser och föredrag tillställas ock såsom afskedsfester för någon afresande vän. Under vid pass 14 dagars tid roade sig det yngre släktet med allehanda lekar i det fria, såsom varpa, pärk och hvad de allt hette, under ledning af en ung finsk lärarinna, som vid Nääs genomgått en »lekkurs» och nu var mycket ifrig att under sin vistelse här få visa hvad hon lärt.

Vänner till Bångsbo pensionärer komma stundom cyklande från något af de många små bad- och landtställena vid kusten. Det är treffligt att man vid sådana tillfällen kan få bjuda dem på kaffe eller en målid eller till och med på ett nattläger, mot billig betalning förstås och med föreständarinnans tillåtelse.

Det torde nog i framtiden komma att bilda en behaglig hviloplats för cyklande eller fotvandrande lärarinnor och andra unga fruntimmer.

Skuggan af ett stort namn sväfvar öfver Bångsbo och dess omgifningar. Viktor Rydberg skall hafva tillbragt åtskilliga somrar här. Hans maka är nämligen en af de Hasselbladiska arfviugarna, som donerat Bångsbo till dess vackra ändamål. En och annan relik efter honom bevaras här med den pietet, som ett stort minne kräfver. En väldig promenadkäpp, med mera skäl kallad påk, säges hafva tillhört honom, och en gammal bandhund, kallad Tyras, lever på det ärofulla men ovissa antagandet, att han tillhört Rydberg eller brukat följa honom på hans promenader i nejden eller att R. skall hafva gifvit honom namnet Tyras efter Bismarcks bekante »Reichshund» eller att han *åtminstone* skall ha ärfvt sitt namn efter den af V. R. benämnde hunden.

Under förflutna sommaren har Bångsbo mottagit ej mindre än 50 pensionärer på olika tider, af hvilka visserligen några blott uppehållit sig här en eller annan dag, men flertalet åtskilliga veckor och några tillbragt hela eller nästan hela sin sommar här. Stundom ha ända till 16 bordsgäster samlats kring Bångsbo middagsbord; stundom har antalet nedgått till 7 eller 8. Vid slutet af augusti månad komma naturligtvis de flesta att återvända till sin verksamhet. Dock väntas pensionärer äfven under loppet af september månad, särskildt en och annan, som för svag hälsa åtnjuter tjänstledighet.

Mätte detta hem, stiftadt och donerat af ädelsinnade gifvare, genom ytterligare ätelmodigt bistånd vidmakthållas och utvidgas!

Charl. Nerman.

— x —

När Fageråsjäntan vallar.

*Det är mörkt och styggt på myren,
och morgondimmorna draga
öfver snår och starrgrästufvor
och träsket där lommar klaga.*

*Bakom vridna mossgrå stammar
det skyntar trollfolk som svänger
i en sista tunlande ringdans,
förr'n solen till skogs dem tränger.*

*Under ris och odonkvistar
det knäpper och tasslar sakta,
och det är som om tusen ögon
en skatt ner i myren vakta.*

*Hu, den myren — vid och öde —
är skrämmande, när det skynmer
mellan svartblå, tysta skogar;
alla ängslande ting den rymmer.*

*Men från skogsstig, smal och villsam,
hörs pinglor och locklåt fager,
öfver ås och mörka skogar
en rödaktig solglans drager.*

*

*Och framme i brynet vid myrens kant
det skymtar en flock
af kossor och getter och kalfvar små
och skuttande bock.*

*Och efter dem kommer i brokig kjol
hon — Fageråsmön.
Det finns ingen jänta på denna jord
så frisk och skön.*

*Se, dimmorna vika, där hon går fram,
och myren vid
blir ljus, och i grannaste färgers spel
den ler så blid.*

*Den lyser med hjortronens röda bär
och blåbärsblått,
och myrullens tofsar i solskenshvitt
och silfvergrått.*

Och locklåten hennes kring skog och myr,
 den ljuder klar —
 som trollande huldresång klingar den
 och lockande drar.

Du Fageråsjänta, du fagraste —
 så ung och stark —
 hos dig var jag gärna en getabock,
 som gnagde bark.

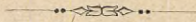
Jag vore den hoppande kalvfen där,
 som helst du ser,
 som gnider sig smekande intill dig,
 när salt du ger.

Du är som det sötaste åkerbär,
 som bäcken fri,
 du är som den susande gröna björk
 med fågelsång i.

När kvällsol'n sig gömt, och skuggorna dra'
 öfver myren vid,
 och pinglor och locklåten fjärran dö
 i skymningstid,

då blir myren mörk och öde
 och skrämmande, när det skymmer
 mellan svartblå, tysta skogar —
 alla ängslande ting den rymmer.

Maria Rieck-Müller.

De internationella kvinnokongresserna i Paris 1900.

II.

Septemberkongressen.

I Dagnys 12:te häfte lämnades en redogörelse för den första af de stora kvinnokongresser, som under världsutställningen ägt rum i Paris. Den sista af dessa kongresser har nu också gått af stapeln 5 - 8 september. Dess officiella namn lydde: *Second Congrès international des œuvres et institutions féminines*, och den hölls som den föregående i Palais des Congrès på utställningsområdet. — Af referaten att döma tyckas främmande deltagare varit få, åtminstone var det högst få främlingar som deltog i diskussionerna. Det synes ej håller ha varit stor skillnad på programmet för de båda kongresserna. Junikongressen sysselsatte sig dock mera med praktiska frågor, septemberkongressen med politiska rättigheter. Båda mötena kommo också till ungefär samma resultat i fråga om kraf och önskemål. Här må några af dem uppräknas. I arbetarefrågan: lika lön för lika arbete, en fastställd aflöningskala (*prix de série*) för allt arbete i fängelser, barmhärtiga stiftelser och kloster; statens ingripande i förhållandet mellan arbetare och arbetsgifvare; samma skyddslagstiftning för kvinnor som för män. — I sedlighetsfrågan uttalade sig båda kongresserna för *en* moral för båda könen, för afskaffande af alla de paragrafer i lagen, som för äkteenskapsbrott ådöma straff för kvinnor, icke för män samt förbjuda faderns efterforskande. Vi se att i hufvudsak samma ämnen afhandlades under detta möte som under det föregående och att det referat, som då lämnades, nära nog kan gälla för detta. Beslut fattades äfven här om de franska kvinnoföreningarnas tillslutning till the International Council of Women samt bildandet af ett de franska kvinnornas nationalförbund.

Ett detaljeradt återgifvande af kongressförhandlingarna erbjuder af här anförda skäl ej särdeles mycket nytt. Däremot äro den franska pressens uttalanden om kvinnornas kongress ej utan sitt intresse. Den artikel, som den världsberömda Paristidningen »*le Temps*» haft i ämnet är i synnerhet beaktansvärd och träffar otvifvelaktigt så väl kongressens som den franska kvinnorörelsens karakter. Den är författad af den äfven hos oss väl kände teologie professorn vid Sorbonnes universitet M. Sabatier och återges här i sina hufvuddrag.

»Denna vecka», säger M. Sabatier, »har i Palais des Congrès hållits en kongress för kvinnans ställning och rättigheter. Den var icke den minst viktiga eller den som varit minst värd att uppmärksammas i kongressernas rad. För det första var den internationell och flera stater hade ditsändt officiella representanter, bland andra Förenta Staterna, Ryssland, Frankrike, Belgien, Rumänien m. fl. Men dess betydelse låg ännu mer i antalet och beskaffenheten af de frågor, som varit under behandling, och i rikedomen, allvaret, det på värdefull fackkunskap grundade innehållet i de rapporter som under densamma förekommit.

M:me Pognon, som öppnade kongressen, uttalade sin tillfredsställelse med de framsteg, som kvinnorörelsen gjort under det gångna kvartseket. Det faller sig svårt att förneka detta. Kvinnorna ha icke endast väckt uppmärksamhet på och framkallat intresse för bestående förhållanden, de ha icke blott åstadkommit afskaffandet af skriande orättvisor och förvärfvat sig i så godt som alla civiliserade länder värdefulla rättigheter, man måste därjämte erkänna att kvinnorörelsen (le féminisme) blifvit en mycket stor social fråga, som fördjupar och försvårar alla andra. Man kan därför ej förvåna sig öfver att regeringar, politici och nationalekonomer ägna kvinnofrågan en uppmärksamhet som för hvarvt år är i tilltagande.

Detta beror naturligtvis ej därpå, att denna rörelse alltid fortgått och blifvit ledd med måtta och förstånd. I densamma som i alla mänskliga kulturvägar skall man finna så väl det befruktande, hälsobringande vattnet som det osunda, stillastående slammet. Det är naturligtvis det sistnämnda som betäcker ytan och först slår i ögonen. Däraf det mistroende och löje, hvarmed ett visst parti inom samhället hälsar alla feminismens yttringar. Men förnuftet och rättvisan i förening lära oss, att man bör vara på sin vakt mot ett lättsinnigt och ironiskt ringaktande och att beträffande kvinnofrågans program taga afstånd från det som är omoget och farligt och särskilja det allvarliga och berättigade. Mycket dåraktigt tal har man fått till lufs, men också många förträffliga satsar, på ett förträffligt sätt utvecklade. Vi erkänna visst, att bland de fordringar som framlades från kongressens talarstol några voro förhastade, andra fullkomligt oresonliga, men åter förekommo andra, hvilka, ifall de utföras med klokhed och varsamhet, skola bli af verklig social betydelse och beteckna ett mycket viktigt framsteg.

Hvad man egentligen skulle vilja tillvita här berörda kongress är att ha omfattat för mycket, att ha upptagit för många frågor samtidigt och att ha gifvit samma utrymme åt alla frågor, oafsedt deras vikt, hvarigenom de ämnen, som verkligen ägde framstående och sakkunniga framställare, icke kommo till sin rätt. Då det gifves få frågor mera värda intresse än dem som röra kvinnans rättsliga och ekonomiska ställning, önskade man att få dem utvecklade på ett kraftigt sätt och att tyngdpunkten lades vid dem som äro mest mogna och utförbara. Man förebrår kvinnorna — och de äro ej

okunniga därom — att vara allt för impulsiva, att låta sig behärskas och hänföras af känslan och fantasin och att de, väl inne på en väg, fullfölja den till slut utan att kunna disciplinera sina krafter och lyssna till det praktiska förståndets kloka råd. De äro förstås i sin goda rätt, då de ge oss det svaret, att de känna en hel del män som i det afseendet äro kvinnor. Hur rättvist detta argument än är, är det icke tillfyllestgörande. Segern måste köpas till sitt gifna pris, och det skulle ligga i kvinnornas eget intresse att visa att de genom klokhet och själfbehärskning hafva gjort sig förtjänta af segern och äro vuxna att skörda dess frukter.

För att citera ett exempel. Det synes mig att krafvet på politisk likställighet för ögonblicket är förhastadt, i synnerhet i kvinnornas eget intresse. Vi ha tillräcklig möda att dra oss fram i den frihet, som allmän rösträtt för mannen fört med sig. Hvilket folk skulle vilja utsätta sig för det oerhörda vågspelet att i morgon dag släppa alla kvinnor vid 21 års ålder till valurnorna?

Det finnes däremot på det rättsliga och ekonomiska området reformer att genomföra, som äro möjliga och högst behöfliga. Huru försvara den civila lagens behandling af äktenskapsfrågan? Den skyddar den rika kvinnans egendom, men den har intet gjort för dem som gifva sig utan äktenskapskontrakt, och dit hör en öfverväldigande majoritet. Hvarför lämnas arbetarehustrun helt och hållet åt mannens godtycke? Han har ju rätt att uppbära hustruns lön, ja t. o. m. att sälja hennes smycken, bohag och klädespersedlar för att få pengar till krogen. Och inom ett annat område existerar en fråga som är mer än mogen, ja öfvermogen: förbudet för fäderns efterforskande. De flesta europeiska lagstiftningar hafva erkänt rättvisan i efterforskandet och skydda ej längre förföraren. Frankrike står ensamt efter och våra domstolar bevitna ofta skandalen att en ogift kvinna belägges med hårdt straff för sina försummade modersplikter, under det den man, som bragt henne i olycka, endast blir kallad inför skranket som vittne. Hur många liknande rättsvidrigheter värda att reformeras kunde man ej här åberopa!

Kvinnorna skulle snart nog vinna myndigheterna och den allmänna opinionen för sig, om de visste koncentrera sina krafter på dylika frågor och stäfja sin otålighet inför andra.

Olyckligtvis har kvinnokongressen stått inför en stor frestelse, frestelsen att antaga en revolutionärt socialistisk karakter. Den har icke helt och hållet dukat under därför, men den har icke heller stått emot med den energi, som den bort. Det politiska socialistpartiet har legat i bakhåll för kongressen och det har haft alltför stort intresse af att få densamma inrangerad under sin fana, för att det icke uppbjudit all sin makt att rycka den med sig och med delvis lyckligt resultat. En logik och en vältalighet, som sätter allt på sin spets, som i stället för fruktbarande utredningar kommer med upprorstal och harmfulla manifestationer, som begär allt eller intet, kan vara säker på att göra effekt inför ett dylikt auditorium.

Man märker icke att genom att predika en samhällsrevolution och den nuvarande sociala ordningens upplösning gör man praktiska reformer omöjliga, att det är detsamma som att söka fäste i luften, att förlora sig i det abstrakta, att släppa bytet för skuggan. Hvad mer är, kvinnorna lära nog dyrt få betala sin tilltro till socialisternas insmickrande löften. I kongressalarna och så länge det gäller att manifesteras går allt bra. Men i verkstaden, inför det dagliga lifvets nödvändiga kraf, hvilken är väl den politik som arbetaresyndikatet alltid hyllat? Jo, den att utdrifva kvinnorna så mycket som möjligt från deras arbetsfält för att ej behöfva underkasta sig deras konkurrens. Kvinnan har endast två stora fiender: mannens egoism och lidelse. Det är i synnerhet mot dessa fiender, hvilka äro desamma i alla klasser och inom alla partier, hon bör eftertryckligt fordra att staten lämnar henne sitt kraftiga beskydd.

Sophie Adlersparres stipendiefond vid Lyceum för flickor.

Under arbetet för sitt stora mål, de kvinliga krafternas tillgodogörande för samhället på olika områden, fann fru Adlersparre snart att ett af medlen vore underlättandet af de ungas utbildning. Så uppstod hos henne tanken på bildandet af stipendiefonder, en tanke som väckte genklang i skilda delar af landet och redan burit vacker frukt i Fredrika-Bremer-förbundets studie- och yrkesstipendier. Ett tidigt bevis på hennes intresse för idén är emellertid tillvaron af den stipendiefond inom Lyceum för flickor, som skolans föreståndare pietetsfullt uppkallat efter henne.

Fru Adlersparre, som varmt intresserade sig för detta läroverk, anslog nämligen redan 1882 behållningen af en föreläsning till grundplåt för en stipendiefond, afsedd att komma skolans lärjungar till godo. Det lilla kapitalet, som länge tillväxt blott genom förräntningen, har på sista tiden och särskildt i dessa dagar, då Lyceum för flickor kunnat fira sitt tjugufemårsjubileum, vuxit betydligt genom gåfvor af skolans vänner, lärare, lärarinnor och f. d. lärjungar. Tillskottet uppgår nu till framemot 1,600 kr.

På skolans jubileidag, den 4 oktober, då ett stort antal af dess nuvarande och f. d. lärarekår och lärjungar på eftermiddagen samlats i de med fanor och blommor festligt prydda salarna, höll rektor Sjöberg ett tal till Sophie Adlersparres minne. Han ville begagna tillfället att hugfästa hennes namn, ett namn, som represen-

terar hela det gångna halfseklets sträfvan för den svenska kvinnans utveckling och rätt till arbete. Han påminde om huru hos henne hängifvenheten för idén stod öfver alla personliga hänsyn, något som ibland kunde göra att hon föreföll väl fordrande. Men då man såg att hon, när konflikt kunde uppstå, var minst lika sträng i fordringarna mot sig själf som mot andra, måste man böja sig för noblessen i hennes karakter. Rektorn slöt med att uppmana den unga skara, som han hade omkring sig, att i tacksamt minne bevara den, som genom sitt lufsverk i så många afseenden banat vägen för dem.

Föreningsmeddelanden.

Undersökning rörande kvinliga kontors- och butikbiträdens ställning i Stockholm. År 1897 inlämnade Fredrika-Bremer-Förbundet en ansökan hos styrelsen för Lorénska stiftelsen om anslag för verkställande af en undersökning rörande kvinliga kontors- och butikbiträdens i Stockholm arbets- och löneförhållanden. Sedan denna ansökan blifvit bifallen och ett anslag af 1,000 kr. för insamlande af primäruppgifter ställts till Förbundets förfogande kunde de förberedande arbetena för undersökningen taga sin början.

Första åtgärden var upprättandet af ett frågeformulär, hvartill det formulär, som begagnades vid den för några år sedan verkställda enquêten öfver fabriksarbeterskornas ställning, lades som grund. I 22 olika punkter hvar och en af dessa sönderfallande i flere eller färre detaljerade frågor, ägde biträdet att redogöra för sina arbets- och lefnadsförhållanden. Bland uppgifter, som sålunda begärdes för bedömandet af den arbetandes ställning, må framhållas: Arbetsgifvarens namn etc.; bitrådets namn, födelseort, födelseår och civilstånd etc.; affärgrenens natur, bitrådets ställning inom affären och tiden för hennes anställande därstädes; arbetstiden (flera detaljfrågor); rast för måltider; elevtid; aflöning (flera detaljfrågor); särskilda förmåner hos arbetsgifvaren; annat inkomstgifvande arbete; semester, uppsägnings-tid. Dessa med flera frågor till belysande af bitrådets förhållande till arbetet. Hvad beträffar lefnadsförhållandena begäras uppgifter rörande bitrådets understöd af föräldrar, anhöriga eller andra; rörande bostad (flera detaljfrågor); utgifter för inackordering, för sjuk- och begravningskassor etc.; utgifter för anhöriga; hälsotillstånd; lokalens beskaffenhet o. s. v.

Den nästa åtgärden var spridandet af dessa cirkulär till dem för hvilka de voro afsedda. Detta skedde med tillhjälp af en därför lämplig person, hvilken vid besök i de olika affärslokalerna lämnade förklaring angående afsikten med undersökningen samt sökte, så vidt möjligt, personligen inhämta svaren och insamla de ifyllda cirkulären. Under arbetets gång visade det sig noggsamt med hvilka svårigheter det var förenadt, i synnerhet beroende af den totala brist på organisation, som utmärker

denna stora klass af arbeterskor, till skillnad från de arbeterskor som äro anställda vid fabriker. Många af de tillfrågade ansågo undersökningen som en otillbörlig inblandning i deras enskilda angelägenheter och nekade lämna några upplysningar. Rörande löneuppgifterna förklarade en del biträden, att de ej kunde lämna några sådana, emedan de befarade att en kunskap därom skulle medföra beskattning, andra ansågo sin lön så liten att de kände sig generade att nämna summan. Af här anförda skäl, hvartill komma andra för vidlyftiga att här uppräknas, är det lätt att förstå, att trots det energiska sätt på hvilket undersökningen bedrifvits antalet af de ingångna svaren ej stått i förhållande till antalet af de utfärdade frågeformulären.

Undersökningen har emellertid ej stannat vid här nämnda åtgärder. För kontrollerandet af biträdenas uppgifter har ett särskildt frågeformulär af ungefär motsvarande innehåll tillställts de respektive arbetsgifvarna jämte en af Fredrika-Bremer-Förbundets ordförande undertecknad skrifvelse, med en vördsam anhållan att herrar affärsmän mätte af intresse för saken bistå Förbundet i dess arbete för här åberopade statistiska utredning.

De med anslaget från Lorénska fonden förbundna villkoren: insamlande af primäruppgifter, äro nu uppfyllda, och resultatet af arbetet föreligger i några hundratal ingångna svar från kontors- och butikbiträden inom en stor del af hufvudstadens affärs- och handelsfirmor. Det samlade materialet kommer nu att underkastas en statistisk bearbetning. Ehuru, som redan nämnts, de erhållna upplysningarna äro alltför otillräckliga för en uttömmande statistik, erbjuda desamma likväl mycket af beaktansvärdt intresse så väl ur nationalekonomisk som filantropisk synpunkt, hvilket otvifvelaktigt den kommande bearbetningen af undersökningsmaterialet skall utvisa.

Arbetet har stått under ledning af fruarna A. Montelius och A. Höjer under samråd med doktor J. Leffler, vår mest framstående auktoritet inom arbetarestatistikens område.

*

Fredrika-Bremer-Förbundets föreläsningsserie tager sin början måndagen den 29 okt. och fortsätter de 5 följande måndagarna. Första föreläsningen, behandlande »Kvinnan i nordn för 1,000 år sedan», hålles af professor Montelius. Serien kommer för öfrigt att omfatta: 5 nov. Geijer-afton: föredrag och musik. 12 nov. riksantikvarien Hildebrand: Saga och historia. 19 nov. Fröken Gina Grog: Camilla Collett. 26 nov. professor Schück: Lifvet i Vadstena kloster, samt sista serieaftonen den 3 december en musikalisk-deklamatorisk soiré. — Seriebiljett till ett pris af 5 kr. samt enkla biljetter å 1 kr. erhållas på Fredrika-Bremer-Förbundets byrå samt i hrr Samson & Wallins och Sandbergs boklädor.

*

Allmänna Stipendiefonden. Genom lokalkomitén i Blekinge har till länets insats i ofvannämnda fond öfvarlemnats kronor fyratusensjuhundrasextionio 62 öre (4,769: 62).

En staty åt Fredrika Bremer.

Svenska Dagbladet innehåller i sitt nummer för 19 okt. i anledning af den af en insändare framkastade tanken om resandet af en staty åt Fredrika Bremer en varmt skrifven artikel af Hilda Sachs. Uppsatsen börjar med den förmodan att idén icke torde vara främmande för Fredrika-Bremer-Förbundet. Äfven om Förbundet icke haft någon sådan tanke, är den i alla fall värd att uppmärksammas, hvarför vi ej tveka att här meddela några utdrag af fru Sachs' artikel. Den börjar med att påpeka den moderna skandinavismens idé om resandet af en minnesstod åt drottning Margareta. Utan att ingå på skälen för eller emot ett förhålligande af den medeltida drottningens minne anser artikelförf., att i stället för att söka det, som är värdt vår hyllning, femhundra år tillbaka i tiden, borde vi »förhålligande det, som äger värde just för vår tid, det, som åt oss medfört nya tankar, som peka mot framtiden!» samt vinnlägga oss om att ära dem som visat oss nya vägar i »tankens rike», »som sökt leda oss ut ur fördomarnas hundramilaskog, som låtit nya land och ljusa oanade vidder hägra för vår ande».

Vidare heter det:

»Fredrika Bremer är denna de nya riktningarnas personlighet jag här velat nämna, den kvinna, åt hvilken vi, det nutida Sveriges döttrar, med mera fullgodt skäl kunna skänka en hyllningens minnesstod än åt den för oss tämligen oklara medeltidsfurstinnan. För hennes skönlitterära betydelses skull är det icke jag vill resa en staty åt Fredrika Bremer — vi äga författare större än hon, som ännu sakna en sådan — men de frön till väckelse och utveckling hon nedlagt i dessa verk, men den maning till ett framåt, till likställighet och frihet för halfva mänskligheten, och med den också för hela släktet, som talar ur dem, det är de gåfvor för hvilka hon är värd att skattas och äras.

Den som hos oss först vågade höja en röst ur det instängdhetens djup, där kvinnorna då dvaldes, vågade ställa fram i dagens ljus omyndighetens själsmördande makt, som talade mildt och lugnt och klart, så att alla måste höra henne, det var Fredrika Bremer.

Framtiden måste genom kvinnornas frigörelse fylla rättfärdighetens enklaste kraf: vår tid skulle hedra sig genom att visa att den förstod hedra den som först höjde rösten därför.

Äfven de, som »icke vilja gå så långt», kunna utan betänkligheter vara med om att ära den blida reformsökarinnan. De möjligheter till kunskaper, utbildning och själförsörjning, som hon ifrade för och som efter hennes dagar tagit gestalt; om deras välsignelser finnes väl icke mera än en mening hos både män och kvinnor, äfven om några anse det böra stanna därvid.

Tanken att uppställa en bild af den till det yttre oansenliga, stilla, åldrande damen — ty såsom åldrande är det hon var den hon var, som sådan tänkte hon sina yngsta tankar — på en offentlig plats i vår hufvudstad bör icke synas öfverraskande eller brutal. Män, som icke varit skönheter och som blifvit afbildade i sin afskräckande fula, moderna dräkt, ha där funnit en plats. Meningen är icke heller att hon borde ställas på ett bullrande torg, där dagens id skulle föra sitt jäktande hvardagslif omkring henne; i en af våra parker borde hon stå — finnes det månne icke plats i något fredligt hörn af Humlegården, där barnen kunde leka omkring henne och stilla promenerande öfverraskas af ett kvinnoansiktets mildhet, när alla andra stoder endast visa manliga drag?

Hon skulle naturligtvis — så tänker jag mig henne — afbildas sittande. Femtioalets veckrika dräkt skulle i mjuka linier hölja den späda gestalten, spetsmössans afrundade flikar prydligt falla ned på ömse sidor af hufvudet, ansiktet omgifvet af det vackert nedkammade håret och med det mildt förstående kloka uttrycket skulle låta själens ungdom och skönhet lysa fram ur de något tröttrade dragen. I handen — den lilla handen som var berömd för sin skönhet — skulle hon hålla en bok, icke ensamt för att antyda hennes författarverksamhet, utan också för att beteckna hennes levande tro på vetande och på ljusets seger . . . Så är det jag tänker mig henne, så, synes det mig, är det en konstnärns hand borde mana henne fram för våra blickar.»

Från skilda håll.

Kvindelig Læseforening i Köpenhamn. Den 1 oktober invigde denna förening sin nya lokal vid Amagertorv med en animerad festlighet för medlemmarna, hvarvid det öfverräcktes åt den värderade ordföranden, fröken *Sophie Alberti*, en tacksamhetsadress textad på pergament och förvarad i ett fodral af drifvet silfver. Vid supén höll bl. a. den gamla författarinnan fru *Magdalene Thoresen* ett tal på vers.

Den ljusa och rymliga lokalen är försedd med möbler i komposition af artisten Harald Slott-Møller, och det hela är synnerligen smakfullt inrättadt. Tidskriftsrummet prydes af en keramisk haut-relief af fru Agnes Slott-Møller, en gåfva från medlemmarna.

Föreningen räknar 1,500 medlemmar och äger ett bibliotek på öfver 18,000 band.

Till Fredrika-Bremer-Förbundet insänd periodisk litteratur 6 sept.—25 okt. 1900.

Svensk:

Eira n:r 17—19.
Folkskolans barntidning n:r 27—32.
Helsövannen n:r 18—20.
Hemtrefnad n:r 26—32.
Hemåt n:r 10.
Idun n:r 35—42.
Jordemodern n:r 9—10.
Kyrklig tidskrift n:r 8.
Läsning för hemmet n:r 4.
Nordisk tidskrift n:r 5.
Nya bokhandelstidningen n:r 36—42.
Ord och bild n:r 9.
Pedagogisk tidskrift n:r 7—8.
Saga n:r 15—18.
Sedlighetsvannen n:r 4.
Slöjdundervisningsbladet n:r 7—8.
Svensk bokhandelstidning n:r 36—42.
Svensk damtidning n:r 36—42.
Svensk läraretidning n:r 36—43.
Svensk musiktidning n:r 13—16.
Varia n:r 9.

Finländsk:

Finsk tidskrift n:r 9.
Nutid n:r 5.

Norsk:

Husmoderen n:r 25—30.
Nylænde n:r 18—20.
Urd n:r 35—38.

Dansk:

Bog og Naal n:r 9—10.
Kvinden og Samfundet n:r 36—41.
Kvindernes Blad 6 sept.—18 okt.

Tysk:

Blätter des Badischen Frauenvereines n:r 17—20.
Deutsche Hausfrauenzeitung n:r 37—43.
Die Frauenbewegung n:r 18—20.
Dokumente der Frauen n:r 12—14.
Monatsbericht des Vereins christlicher Lehrerinnen n:r 10.
Neue Bahnen n:r 18—19.

Engelsk:

The Englishwoman's Review n:r 4.
The Nurses' Journal n:r 9—10.
The Nursing Record n:r 649—655.
The Woman's Journal n:r 34—40.

Fransk:

La Femme n:r 15—18.
L'Humanité Nouvelle n:r 9—10.

— C. E. Lagerström —
FREJA-MAGASINET
STOCKHOLM

Lager af **Sybehör & Modevaror**
OBS! Order från Landsorten exp. skyndsamt.

Fredrika-Bremer-Förbundets Jurist

lämnar åt kvinnor råd och upplysningar i
juridiska och ekonomiska angelägenheter.

Träffas å förbundets byrå

54 Drottninggatan, 1 tr.

Onsdagar kl. 1/2 11—11 f. m.

**Å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå,
Stockholm, 54 Drottninggatan,**

finnas anmälda kvinnliga arbetssökande säson: lektionsgiftvare i olika ämnen, svenska och utländska lärarinnor för hem och skolor, kontors- och skrivbiträden, bonner, husföreståndarinnor, sällskap och biträden i hem, föreläserskor, gymnaster, sjuksköterskor m. fl.

Hygieniska Skodon tillverkas för Herrar, Damer och Barn.

OBS! Prisbelönta af Dräkt-Reformföreningen.
Skodon tillverkas äfven efter modern fason.

☛ Allt arbete utföres noggrant och af bästa material. ☛
Reparationer verkställas väl och på bestämd utlofvad tid.

P. GUST. PETTERSSON,
52 Drottninggatan 52.

Annonser för DAGNY

upptagas af

fröken Ingeborg Bergström, 31 Östermalmsgatan 31.

Anmälan.

Dagny utkommer **1900** med 20 häften, utgörande minst 28 tryckark.

Priset för hel årgång:

För medlemmar af Fredrika-Bremer-Förbundet ... kr. 3.50.

För icke medlemmar af Fredrika-Bremer-Förbundet » 5.00.

Förbundsmedlemmar prenumerera å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, 54 Drottninggatan, personligen eller medelst postanvisning. Icke förbundsmedlemmar kunna prenumerera dels vid alla postanstalter i riket, dels på förbundsbyrån, dels äfven hos hvar bokhandlare.

Lösnummer kunna erhållas å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå till ett pris af 30 öre för enkelhäfte.

BARNÄNGENS antiseptiska **Vademecum** för **munnens, tändernas** och **hudens vård** m. m.

På begäran af Aktiebolaget Barnängens Tekniska Fabrik har jag inköpt prover af några i handeln förekommande, koncentrerade munvatten: Vademecum, Dentolin, Stomatol, Gahnelit, Azymol och Aseptol och anställt jämförande undersökningar öfver deras förmåga att döda bakterier och att hindra bakteriers utveckling. Dessa undersökningar hafva skett under ensartade förhållanden för de olika munvattnen, såväl hvad beträffar munvattnens utspädningsgrad och temperatur som metoden för undersökningarna och de använda bakteriekulturernas motståndskraft.

Resultaten af dessa undersökningar framgå af nedanstående tabeller:

I. 2 % lösning af munvattnen.

Vademecum	dödade i regel Tyfusbacillen på 1 min., Difteribacillen på 1 min.
Dentolin	» » » » » » » » » 1-2 » » » 2-3 »

II. 1 % lösning af munvattnen.

Vademecum	dödade i regel Kolerabakterien på 1 min., Difteribacillen på 2 min.
Dentolin	» » » » » » » » » 1 » » » 3-4 »
Gahnelit	» » » » » » » » » 1 » » » 4 »
Stomatol	» » » » » » » » » 1-2 » » » 4 »
Azymol	» » » » » » » » » ej på ½ tim., » » » ej på 1 tim.
Aseptol	» » » » » » » » » ej på 24 tim., » » » ej på 24 tim.

Stockholm den 11 Juni 1899.

Germund Wirgin,

Leg. Läkare, Amanuens v. Karol. Institutets hyg. afdeln.

Adresser:

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstelefon 27 62. Förbundets byrå öppen 11-4. Allm. tel. 48 16.

F. V. O. Centralbyrå: Stora Nygatan 36

Rikstelefon 15 46 — Allm. telefon 27 15

är under vintern öppen alla helgfria dagar, utom lördagar, kl. 10-4.

För hjälpsökande kl. 1/2 10-11.

Föreningen Handarbetets Vänner: Brunkebergstorg 18.

Öppet 10-4.